

правопорушення з додержанням вимог, передбачених статтею 283 цього Кодексу».

2) питання, які вирішує орган (посадова особа) при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення (частина 1 статті 278 КУпАП) доповнити пунктом 6 такого змісту: «чи не закінчилися строки накладення адміністративного стягнення передбачені статтею 38 цього Кодексу».

Статтю 278 КУпАП доповнити частиною 2 такого змісту: «При наявності хоча б однієї з обставин, визначених у статті 247 цього Кодексу, під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить постанову про закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення з додержанням вимог, передбачених статтею 283 цього Кодексу»;

3) до обставин, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення, визначених у статті 280 КУпАП, додати «чи не закінчилися строки накладення адміністративного стягнення».

Зазначені пропозиції сприятимуть усуненню недоліків законодавчого механізму притягнення особи до адміністративної відповідальності та забезпечать дотримання принципу верховенства права в Україні.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984, додаток № 51. – Ст. 1122.
2. Особливості судового розгляду справ про адміністративні правопорушення: наук.-практ. посібник / М. В. Лошицький, В. І. Бобрик, О. Короед / кер. авт. кол. М. В. Лошицький. – К.: МП Леся, 2010. – 536 с.
3. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях от 30.12.2001р. №195-ФЗ // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/koap/>.

НОРМИ-ДЕФІНІЦІЇ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

*Чернадчук В.Д., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін та банківського права,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України»*

Одним із напрямів вдосконалення банківського законодавства є розробка його понятійного апарату, вдосконалення банківської термінології та надання сучасних визначень понять та термінів. У банківському законодавстві України, як і в будь-якій іншій галузі законодавства, існує низка проблем щодо визначення понять та термінів. В першу чергу, це стосується законодавчих визначень, які не завжди точно розкривають їх зміст.

Дефініції, будучи юридичним засобом відображення явищ, процесів і потреб банківської діяльності, включаються в механізм правового регулювання банківських відносин. Юридична природа цих дефініцій зумовлена їх

внутрішньою правовою характеристикою, що відображає індивідуальні ознаки відповідного правового явища у сфері банківської діяльності, а також системними взаємозв'язками з іншими елементами механізму правового регулювання банківських відносин.

Норми-дефініції і норми-принципи є вихідними засадами, основними ідеями, правовими моделями побудови закону, вони є тим фундаментом, на якому будується відповідний правовий режим. Норми-дефініції не містять правових норм, утворюючи з ними єдиний регулятор. Але, будучи законодавчо на необхідність правового регулювання певних відносин і в подальшому нібито обростають вторинними правовими нормами (регулятивними і охоронними). Так, наприклад, відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1], капітал регулятивний – це сукупність основного та додаткового капіталів, складові яких визначаються цим законом та нормативно-правовими актами Національного банку України. У наведеному визначенні міститься вказівка на необхідність визначення складових цього, норма-дефініція, будучи первинною нормою банківського права і вказуючи на необхідність правового регулювання, в подальшому фінансово-розкриває сутність поняття, що міститься у вторинній (похідній) регулятивній правовій нормі, доповнює її, пояснюючи її окремі положення.

Норми-дефініції (дефінітивні норми) визначаються як норми, що закріплюють загальні категорії і поняття права, які мають істотне юридичне значення [2, с. 307], або як норми, в яких містяться науково сформульовані визначення юридичних понять і категорій [3, с. 234]. Ці норми стосуються не окремих елементів банківських правовідносин, а охоплюють науково сформульовані поняття, терміни та їх визначення. Як вірно звертає увагу М. П. Кучерявенко, практично будь-яке законодавство виходить з обов'язковості виділення узагальнених, концептуальних понять. Хоча норми-дефініції не формують суб'єктивних прав і обов'язків, однак правило поведінки, закріплене такою нормою, може бути виділене лише після відповідного аналізу або опосередковане через інші правові норми [4, с. 186].

В юридичній літературі слушно звертається увага на те, що в текстах законів використовуються три види термінів: загальнонавчальні (терміни у загальнонавчаному розумінні), спеціалістичні (терміни, які мають значення в галузі спеціальних знань – техніки, економіки, соціології тощо) та якіми виражається своєрідність того чи іншого правового поняття [2, с. 553]. На думку інших науковців потрібно виділяти чотири види термінів: загальнонавчальні терміни, спеціалістичні терміни, які мають у законодавчому акті особливе, більш точне, спеціальне значення; професійні (технічні) терміни, юридичні терміни. У банківському законодавстві такі терміни використовуються у загальноприйнятому значенні, вони не мають спеціального юридичного значення, а тому не потребують свого визначення у законодавчих актах. Це стосується, наприклад таких термінів як близькі родичі, чоловік, жінка, діти, батьки будь-якої особи (п. 3 ч. 2 ст. 52 Закону України «Про банки і

банківську діяльність») Разом з тим, якщо оглянути законодавство України, то в ньому досить часто порушується ця вимога законодавчої техніки. Можна навести безліч прикладів, коли законодавець супроводжує дефініціями загальноживані терміни. При цьому окреслені ним терміни та поняття, визначаються у загальноприйнятому значенні, в них не вкладається ніякого спеціально-юридичного змісту. Це положення стосується переважної більшості галузей законодавства, але для банківського права воно є мало актуальним.

Професійні (технічні) терміни – це терміни, які запозичені із різних галузей спеціальних знань. Такими термінами у банківському законодавстві є, зокрема, управлінські, економічні та бухгалтерські, наприклад норматив достатності (адекватності) капіталу, ставка рефінансування Національного банку України, фінансова звітність, статистична звітність тощо. Застосування професійних термінів у законодавчих актах, як вірно застерігає Ю.О. Тихомиров, потребує максимального обмеження їх використання. Разом з тим, повністю уникнути застосування таких термінів неможливо, а з позиції досягнення точності вираження волі законодавця є недоцільним [5, с. 155–156]. В юридичній літературі існують два погляди на доцільність надання визначень професійним термінам. Професійні терміни, які запозичені законодавцем із не правових галузей знань не потребують визначень, оскільки з їх застосуванням текст закону не стає більш точним, стає менш зрозумілим. Більш аргументовано, на нашу думку, є точка зору, згідно якої відсутність в тексті закону визначень цих термінів може спричинити неправильне тлумачення, їх різне розуміння суб'єктами правовідносин і, як наслідок – проблеми застосування цього закону.

Юридичні терміни – це слова або словосполучення, які є узагальненими найменуваннями юридичних понять. У банківському законодавстві використовуються різні способи формування понятійно-термінологічного апарату. По-перше, запозичення понять і термінів, раніше визначених в інших галузях законодавства, в тому значенні, в якому вони використовуються в цих галузях. Проте деякі такі поняття, закріплені у банківському законодавстві, мають децю інше значення, ніж в законодавстві, яке регулює інші сфери суспільних відносин, набуваючи галузеві специфіки. Наприклад, на відміну від адміністративного та господарського законодавства, у банківському, контроль означає можливість здійснювати вирішальний вплив на управління та/або діяльність юридичної особи шляхом прямого або опосередкованого володіння однією особою самостійно або спільно з іншими особами часткою в юридичній особі, що відповідає еквіваленту 50 чи більше відсотків статутного капіталу та/або голосів юридичної особи, або незалежно від формального володіння можливість здійснювати такий вплив на основі угоди чи будь-яким іншим чином (ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

Норми-дефініції є результатом інтерпретації у свідомості суб'єкта певного правового тексту, вираженого в знаковій формі. У змісті норми-дефініції можна виокремити дескриптивні (описові елементи), оцінчні, і прескриптивні (приписові елементи). Наприклад, у ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» надано визначення поняття мораторію, яке містить опис дій та заходів, які підлягають зупиненню (дескриптивний елемент), їх оцінку як виконання банком зобов'язань та спрямованих на таке виконання і припис – правило поведінки, що вимагає не здійснювати такі дії. Формальна визначеність тексту є необхідною умовою формальної визначеності правової

норми. Таким чином, юридична функція тісно пов'язана з лінгвістичною функцією, яка є продовженням першої.

Формуючі норми-дефініції, законодавцю необхідно використовувати лінгвістичні правила і закони, що дозволить уникнути труднощів, які виникають через неправильне застосування слів у визначенні. Використання правил опису в конструюванні дефініції сприяє розробці справжнього опису поняття за допомогою різних слів і словосполучень, пізнанню сутності фінансово-правових явищ і категорій і правильному розумінню описуваного.

Норма-дефініція доводить до відома, точніше інформує суб'єктів банківських правовідносин про сутність правових понять і термінів, які використовуються у банківському законодавстві. Вона є теоретичним відображенням цих понять як на рівні загальних закономірностей, так і формуванні про них загальних уявлень, а також констатує і нормативно закріплює сучасні знання і уявлення про такі поняття, пояснюючи їх сутність. Саме в цьому і проявляється інформаційна (пізнавальна) функція норм-дефініцій. У формуванні норм-дефініцій законодавцю також необхідно враховувати таку обставину: з позиції інформаційного змісту норма-дефініція повинна відповідати вимозі стислості і одночасно бути інформаційно ємною, що досягається шляхом оптимального поєднання цих двох протилежних вимог.

Література:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6. – Ст. 30.
2. Скакун О. Ф. Теория государства и права. [учебник для студ. высш. учеб. заведений] / Скакун О. Ф. – Харьков: Консум. Ун-т внутр. дел, 2000 – 704 с.
3. Хропанюк В. Н. Теория государства и права. [учеб. пособие для высш. учеб. заведений] / В. Н. Хропанюк, [под ред. В. Г. Стрехозова] – [2-е изд.] – М.: ИКФ «Омега-Л», Интерстиль, 2004. – 382 с.
4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. / Кучерявенко Н. П. – Харьков: Легас, 2002–____. – Т. 2. Введение в теорию налогового права. – 2004. – 600 с.
5. Законодательная техника: научно-практическое пособие / Под ред. Ю.А. Тихомирова. – М.: Городец, 2000. – 272 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПОРЯДКУ РЕЄСТРАЦІЇ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Шаренко М.С., кандидат юридичних наук,

доцент кафедри фінансового права,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Після проведення парламентських та президентських виборів в Україні у 2014 р. наша країна рішуче настроєна на вступ до Європейського Союзу, тому питання євроінтеграції зараз хвилює не лише більшість політиків, а майже кожного громадянина незалежної України, якому небайдужа доля нашої країни